

N:o 29.

Ank. till Riksd. Kansli d. 29 Jan. 1867, kl. 11 f. m.

Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition till Riksdagen, om tillåtelse för Göteborgs stad att, för ordnandet af stadens hamn, få inlösa eganderätten till kronosäteriet ett mantal Sannegården i Lundby socken och Östra Hisings hårad af Göteborgs och Bohus län; Gifven Stockholms Slott den 22 Januari 1867.

Uti skrifvelse af den 31 Maj 1865 har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län öfverlemnadt och med såväl sitt eget som äfven vederbörande Kronofogdes yttrande beledsagat en af Göteborgs stad genom Stadsfullmäktige till Kongl. Maj:t ställd skrift, deruti bemälde Fullmäktige i underdånighet anförde, hurusom de under en följd af år fortsatta arbeten för upprensning af stadens hamn och dess förseende med lämpliga tilläggningsplatser jemte öfriga bekvämligheter, hvilka sjöfarten vid dess nuvarande utveckling fordrade, tid efter annan förändradt förändrade anordningar af hamnens omgifningar; men att, då numera all den mark, staden kunnat disponera för mudderyllningar, blifvit dertill använd, och nytt upplagsställe borde bestämmas för den mudd, som under 1865 och påföljande års arbeten skulle upptagas, det befunnits vara oundgängligen nödvändigt — om man ej ville låta muddringsarbetena afstannas eller betydligt förminskas — att den strand, som låge intill det yttre revieret mellan Lindholmen och Pölsebo samt tillhörde kronosäteriet Sannegården och utgjordes af en långgrund vass, i främsta rummet fylldes.

För detta ändamål och på det muddringsarbetena skulle kunna fortsättas enligt den af Kongl. Maj:t för hamnens ordnande fastställda generalplan, hade också staden med förre Arrendatoren af kronosäteriet Sannegården träffat aftal om öfverlättande till staden af arrenderätten till samma egendom från den 14 Mars 1865 på 20 år.

Då det likväl icke vore tillräckligt för hamnplanens genomförande att bereda utväg för uppläggning af den ur hamnen upptagna mudd, utan äfven fordrades att den landvinning, som dermed erhöles, blefve använd och ordnad på ett sätt,

som öfverensstämde med ofvannämnda plan och bidroge till vinnande af önskvärd fulländning deraf;

då vidare, enär stadens nuvarande barlastplats icke vore väl belägen och för öfrigt snart torde böra till annat behof användas, en ny sådan måste inrättas, hvartill Sannegårdens strand, jemväl i anseende till närbelägen tillgång på barlastsand, vore den mest lämpliga;

men alla dessa arbeten vore af den dyrbara beskaffenhet, att, ehuru staden, genom den förvärfvade arrenderätten och dermed följande optionsrätten till förlängdt arrende, kunde anses i viss mån betryggad vid ett ostördt begagnande af egendomen under den närmaste framtiden, det likväl ej skäligen borde ifrågakomma att å platsen nedlägga så stora kostnader, med mindre staden genom eganderätt vore förvissad att få draga de fördelar, som af samma kostnader kunde påräknas, helst platsens fullständiga anordning antagligen ej kunde ske annorledes än med upplånade medel, och således en kommande generation äfven finge bära tungan deraf, med afseende hvarå det icke ens ansåges rätt att på sådant sätt förbinda efterkommande till en del af betalningen, utan att, såvidt ske kunde, betrygga dem vid åtnjutande af de med skuldsättningen åsyftade fördelar;

samt då härtill komme, att, sedan den enda användbara grustägt, staden å dess mark egt, numera blifvit uttömd, den myckenhet sand, som erfordrades till de planeringsarbeten, hvilka i följd af stadens utvidgning måste företagas, icke med dräglig kostnad kunde anskaffas från annat ställe än Sannegården;

hafva Stadsfullmäktige i underdånighet anhållit, det Kongl. Maj:t måtte uti nådig Proposition till Riksdagen föreslå, att Göteborgs stad finge på sådana vilkor, som Kongl. Maj:t kunde finna skäligen bestämma, till sig lösa eganderätten till kronosäteriet Sannegården; yttrande Stadsfullmäktige härvid, att, då, såvidt de erfärit, nämnde egendom ej vore för något Kronans enskilda behof erforderlig, samt de ändamål, för hvilka den af staden begärdes, hufvudsakligen afsåge förbättring af en för landets handel och sjöfart betydande och vigtig hamn, hvartill komme, att någon uppoffring å Kronans sida ej ens ifrågasattes, Fullmäktige vågade tillförsä sig nådigt bifall till deras anhållan och densammas gillande jemväl af Riksdagen, äfvensom Stadsfullmäktige voro öfvertygade, att Kongl. Maj:t och Riksdagen ej komme att uppställa andra än för staden antagliga vilkor.

Häröfver har Kammar-kollegium den 5 Februari 1866 i underdånighet afgifvit infordradt utlåtande och deruti upplyst: att kronosäteriet Sannegården, utgörande 1 mantal och beläget i Lundby socken af Östra Hisings härad i Göteborgs och Bohus län, i äldsta tider varit Krono, men omkring år 1630 sålts till Skatte; — att detsamma den 20 December 1647 köpts till Frälse, derefter blifvit Säteri, men enligt Reduktions-kommissionens bref den 31 Maj 1690 indragits samt sedermera anslagits Elfborgs slottsstat, Öfversten och Kommendanten på lön och till boställe; — att sedan Sannegården genom Kongl. Brefvet den 7

Februari 1721 återstälts frälsemannen, berörda lägenhet enligt Kongl. Brefven den 11 Maj 1736 och den 8 Augusti 1738 inköpts till biskopsgård, men förlorat denna egenskap och enligt Kongl. Brefvet den 2 Augusti 1776 åter hemfallit till Kronan, med rätt likväl för Biskopen Lamberg samt hans hustru, barn och arvingar att hemmanet under viss tid besitta; — samt att, sedan denna besittningstid midfastan år 1835 tilländagått, hemmanet från denna tid, till följd af Kongl. Brefvet den 4 September 1822, hvarigenom Kongl. Maj:t, med ogillande af i hemmanet sökt införsel för skatterättsfordran, förklarar detsamma vara ett kronosäteri och enligt 77:de § i Regeringsformen icke utan Rikets Ständers samtycke kunna Kronan afhändas samt bära på arrende upplåtas, varit utarrenderadt och nu, enligt Kammar-kollegii arrende-kontrakt den 3 Oktober 1864 och transportresolution den 22 Juni 1865, innehades af Göteborgs stad under 20 års arrende till midfastan år 1885 mot en årlig arrendeafgift af 1,000 kubikfot, hälften råg och hälften korn, jemte öfriga vilkor.

Enligt af landtmätare den 14 Juni 1835 upprättad karta med beskrifning utgjordes kronosäteriet Sannegårdens egor då af

tomter och kålhagar.....	2 tunnland	27	kappland,
åker	31	dito	19 $\frac{3}{4}$ dito
äng.....	31	dito	7 $\frac{1}{2}$ dito
betesmark	121	dito	2 $\frac{3}{4}$ dito
berg	14	dito	13 dito
	tillsammans	201 tunnland	6 kappland,
samt dessutom			
en färjeplats med tillhörande väg	8 $\frac{1}{4}$		
af egendomens innehafvare till salterier, fabriker och upplagsplatser upplåtna 7 lägenheter, tillhopa	4: 16 $\frac{1}{2}$		
samt 13 torp	1: 4 $\frac{1}{4}$	5 tunnland	29 kappland.
	Summa	207 tunnland	3 kappland,

Och utvisade handlingarne till Kammar-kollegii angående Sannegården nu gällande arrende-kontrakt af den 3 Oktober 1864: att åkern utgjorde omkring 36 tunnland, men kunde lätteligen förökas med 20 tunnland odlingsbar mark; — att åkerjorden till största delen vore af någorlunda bördig beskaffenhet; — att ängen vore 31 tunnland; — att betesmarken, efter afdrag af nämnda odlingsmark, utgjorde omkring 100 tunnland och lemnade riklig sommarföda åt ett vida större antal kreatur, än som vid egendomen kunde vinterfödas; — att för åtskilliga, till andra personer upplåtna strandplatser och andra lägenheter grundlegan borde utgöra omkring 300 R:dr, och att åbyggnaderna vid hufvudgården

bestode af boningshus, bryggbus med drängstuga, spanmålsbod, hemligt hus, ladugård i 3 särskilda byggnader samt svinhus.

Vidare har Kammar-kollegium meddelat: att i 6:te punkten af såväl första arrende-kontraktet den 27 November 1834 som äfven det nu gällande vore stadgadt, att med den å egorna upptagna färjeplats och väg skulle förhållas efter hvad redan blifvit eller framdeles kunde varda förordnad; — att, såväl vid första utarrenderingen, som vid den nu sednast verkställda, framställning i orten gjorts om afsöndring från egendomen och särskild utarrendering af de utaf förre innehafvare upplåtna särskilda lägenheter, men, såsom stridande emot författningarne, icke kunnat af Kollegium bifallas; — samt att egendomens i jordeboken upptagna ränta till ett kronovärdi af 14 R:dr 41 sk. banko vore under arrendeafgiften inbegripen och utgjordes således icke, hvaremot kronotioden 1 tunna $3\frac{1}{2}$ kappar korn af arrendatorn erlades.

Hvad nu sjelfva ansöknigen angår, så har såväl kronofogden och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande som Kammar-kollegium, med stöd af hvad sökanderne anført, ansett allt skäl vara för handen att tillstyrka, det ifrågavarande egendom må blifva till Göteborgs stad under skattemannarätt upplåten.

I fråga åter om sättet för den blifvande köpeskillings bestämmande har kronofogden yttrat, att, då, med hänsigt till egendomens läge utmed Göta elf i närheten af Göteborgs stad samt invid dess hamn, den del af egendomen, nemligen stranden och vassarne derinvid, som vid räntans åsättande antagligtvis icke tagits i beräkning, numera hade ett vida högre värde än sjelfva jordegendomen, de för skatteköp af kronohemman i allmänhet stadgade grunder enligt kronofogdens åsigt icke voro i förevarande fall tillämpliga, utan att, såsom vid skatteförsäljning, enligt Kongl. Brevet den 20 Mars 1863, af den under Elfsborgs kungsladugård lydande lägenheten Klintens Bana egde rum, det af Sannegården nu utgående arrendet, 1,000 kubikfot hälften råg och hälften korn, borde läggas till grund för köpeskillings beräknande sålunda, att dess värde 2,425 R:dr, enligt 1864 års markegångspris, taget tio gånger, således 24,250 R:dr blefve köpeskillings, med stadgande, att dessutom arrendeafgiften skulle såsom årlig ränta utgöras, motsvarande efter 5 procent ett kapital af 48,500 R:dr, så att köpeskillingen dels i kontant och dels i räntebärande kapital komme att sammanlagdt utgöra 72,750 R:dr.

Uti detta förslag har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande instämt, ehuru under yttrande, lika med kronofogden, att sistnämnda summa torde kunna antagas vara icke obetydligt lägre, än hvad som för egendomen skulle kunna erhållas, derest den å offentlig auktion och i mindre lotter utbjödes; men då det allmänna till en icke ringa del komme att draga fördel af de anläggningar, staden hade för afsigt att verkställa, hade det velat synas Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som om Statens anspråk icke billigtvis borde sträckas utöfver hvad nu föreslagits.

För egen del har Kammar-kollegium i underdånighet anført, att egendomens belägenhet nära staden Göteborg invid Göta elf visserligen gäfvé fullt giltig anledning till Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes berörda antagande om erhållande af en vida högre köpeskillning genom försäljning i lotter till den mestbudande å öppen auktion, än som nu med 72,750 R:dr ifrågasatts, och att derföre ett sådant försäljningssätt, med rättighet för staden att öfvertaga de skeende högsta anbuden, ock borde ega rum, derest icke härvid förekomme, å ena sidan, att, genom de af staden åsyftade anläggningar, nytta bereddes det allmänna, och, å den andra, att sådana företag borde af Staten underlättas och icke genom för hårda vilkor vid upplåtelse af dertill nödig jord försvåras, måhända omöjliggöras; och har Kollegium på grund häraf ansett sig böra Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förslag understödja.

Beträffande särskildt ofvanberörda uti 1833 års landtmätare-beskrifning omförmälda färjeplats med väg $8\frac{1}{4}$ kappland, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i skrifvelse till Kammar-kollegium af den 27 Januari 1866 meddelat: att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande genom utslag den 8 Juli 1828 tillåtit, det innevänarne å Gamla Varfvet måtte ej allenast på den utsedda platsen inrätta färja och dermed öfverföra färdande åt Hisingslandet till Sörhallen (namnet på färjeplatsen) vid Sannegården samt äfven derifrån till Gamla Varfvet, utan ock uppföra ordentlig landningsbrygga å dertill ämnade stället vid Sannegårdens strand; — att, ehuru färje-inrättningen för 15 å 20 år tillbaka upphört att begagnas, det dock icke vore otroligt, att med den starkt tilltagande trafiken mellan Göteborg och dess förstäder, å ena, samt Hisingslandet å andra sidan, en regulier kommunikationsled emellan Sannegården och Gamla Varfvet snart nog kunde blifva af behofvet påkallad; och att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande på grund häraf tillstyrkt, att den för färje-inrättningen å Sannegårdens egor redan utsynta jordrymden om $8\frac{1}{4}$ kappland, som för ändamålet vore tillräcklig, måtte, i händelse egendomens försäljning beviljades, från köpet undantagas;

Och har vid öfvervägande häraf Kollegium ansett, att den vid 1833 års landtmäteri-förrättning utmärkta färjeplats $8\frac{1}{4}$ kappland borde från försäljningen undantagas och såsom särskild lägenhet af krono-natur under allmän disposition i jordeboken införas, med stadgande för öfrigt uti ett blifvande köpebref, att från egarens af Sannegården sida något hinder icke må läggas för färjningen eller begagnande af dit hörande anstalter, i enlighet med hvad särskildt kunde varda föreskrifvet.

I sammanhang härmed har Kammar-kollegium i underdånighet vidare erinrat: dels att, derest ifrågavarande försäljning af krono-säteriet Sannegården komme att ega rum, egendomen i följd deraf borde i jordeboken omföras från krono- till skatte-säteri, med skyldighet att utgöra alla de allmänna onera och utskylder, som med jord af denna natur äro förenade;

dels ock att, ehuru någon förändring i fråga om hemmanets tionde icke tarfvades, dess nuvarande ränta likväl borde, till reda och enkelhet, från jordebok och räkenskaper helt och hållet uteslutas emot upptagande i stället såsom ny ränta af 1,000 kubikfot hälften råg och hälften korn, att utgå på sätt författningarne om räntor i allmänhet stadgade;

Och har Kammar-kollegium slutligen i underdånighet hemställt, det uppdrag måtte på vanligt sätt Kollegium meddelas att om verkställighet af skatteförsäljningen föranstalta och skattebref utfärda, med rättighet att, om Göteborgs stad så skulle önska, medgifva erläggande af skatteköpeskillingen 24,250 R:dr sålunda, att deraf betalas $\frac{1}{6}$ genast före expedierande af skattebrevet och sedermera $\frac{1}{6}$ under hvarterdera af derefter nästföljande 5 år.

I anledning häraf vill Kongl. Maj:t nu i nåder föreslå Riksdagen, att ifrågavarande kronosäteri-hemman ett mantal Sannegården, med undantag af den inom dess egoområde, vid 1853 års landmäteri-förrättning utmärkta färjeplats $8\frac{1}{4}$ kappland, må på de af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande föreslagna, af Kammar-kollegium förordade vilkor få af Göteborgs stad inköpas.

Handlingarna i detta mål skola tillhandahållas det Utskott, till hvilket frågan varder af Riksdagen öfverlemnad;

Och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

CARL.

C. G. Lagercrantz.

---

*Utdrag af Protokollet öfver Finans-Ärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i Stats-Rådet å Stockholms Slott den
22 Januari 1867.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern Friherre *De Geer*,
Hans Excellens Herr Statsministern för Utrikes Ärendena Grefve *Manderström*,
samt Statsråden: Grefve *von Platen*,
Lagerstråle,
Bredberg,
Reuterskiöld,
Lagercrantz och
von Ehrenheim.

Chefen för Finans-departementet, Statsrådet Lagercrantz uppläste till justering ett, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts, uppå Stats-Rådets enhälliga tillstyrkande, förut fattade beslut, uppsatt förslag till nådig Proposition till Riksdagen, om tillåtelse för Göteborgs stad att, för ordnandet af stadens hamn få inlösa eganderätten till kronosäteriet ett mantal Sannegården i Lundby socken och Östra Hisings härad af Göteborgs och Bohus Län.

Uppå Stats-Rådets underdåniga tillstyrkande fann Kongl. Maj:t godt i nåder gilla berörda förslag och befalld, att nådig Proposition i enlighet dermed, på sätt bilagan till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflätas.

Ex protocollo
C. F. Smerling.